

แบบสรุ่ยย่อการวิจัย

1. รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย / แผนงานวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง แนวทางการปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Adaptive Uses of Local Textiles for Creative Tourism Product Development

1.2 ชื่อคณะผู้วิจัย

ดร.สุตสันต์ สุทธิพิศาล

สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

คณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

โทรศัพท์ 08 1699 5541

1.3 งบประมาณและระยะเวลาทำวิจัย

ได้รับงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 งบประมาณที่ได้รับ 646,900 บาท

ระยะเวลาทำวิจัย ตั้งแต่ กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

การท่องเที่ยวได้ถูกใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน หากแต่การจัดการการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่มีมุมมองที่จำแนก ความต้องการ ความคาดหวัง และ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้งโครงการการท่องเที่ยวต่างๆ ยังถูกจัดตั้ง จัดการ และ ดำเนินงานโดยภาครัฐและ/หรือองค์กรธุรกิจเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้เป็นทุนในการท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยที่ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ สังคม และวัฒนธรรม ได้ถูกพิจารณาเป็นอันดับรองลงไป หรือแทบไม่ได้ถูกพิจารณาเลย

ทรัพยากรดังกล่าวข้างต้นนอกจากเป็นต้นทุนสำหรับการท่องเที่ยวแล้ว ทรัพยากรเดียวกันนี้ยังเป็นมรดกทางสิ่งแวดล้อมและทางวัฒนธรรมที่สำคัญต่อ อัตลักษณ์ การดำรงชีวิต และ วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนที่ตั้งอยู่ในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือ เป็นเจ้าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมนั้นๆ แต่ชุมชนกลับมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการทรัพยากรเหล่านั้นเพื่อการท่องเที่ยว หรือถูกกล่าวอ้างถึง โดยผู้จัดตั้ง จัดการ และ ดำเนินงาน เพื่อความชอบธรรมของโครงการต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยว อีกทั้งยังได้รับส่วนแบ่งของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในสัดส่วนที่ไม่เป็นธรรม การจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดการต่อต้าน ไม่ให้ความร่วมมือจากชุมชน การใช้ทรัพยากรจนเกินขีดการรองรับ (Carrying Capacity) หรือ การเปลี่ยนแปลงที่ยอมรับได้ (Limits of Acceptable Changes) ตลอดจนการที่พึ่งพิงองค์กรภายนอกชุมชน (Dependency) การต่างๆเหล่านี้ทำให้การท่องเที่ยวเป็นสาเหตุของการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน และ เป็นภัยคุกคามต่อทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมซึ่งเป็นต้นทุนของการท่องเที่ยว

จากแนวทางการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวข้างต้น ทำให้เกิดการตั้งข้อสังเกตและคำถามกับการจัดการการท่องเที่ยวแบบที่มีอุปสงค์เป็นตัวตั้ง (Demand Push) กล่าวคือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้ความต้องการ ความคาดหวัง และ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนดทิศทางและกระบวนการ การ

จัดการการท่องเที่ยว การการตั้งคำถามกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงทำให้แนวทางการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบมีอุปทานเป็นตัวตั้ง (Supply Pull) ได้ถูกพิจารณาเป็นทางเลือกหนึ่งในการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยที่ชุมชนเจ้าบ้านซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยว และ ต้องเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หลักจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นจุดเหวี่ยง (Fulcrum) ที่สำคัญที่จะใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยว ชุมชนจะเป็นผู้จัดตั้ง จัดการ และ ดำเนินงาน โดยมีองค์กรอื่นๆ เช่นภาครัฐ องค์กรธุรกิจเอกชน นักวิชาการ เป็นภาคีสนับสนุน ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนสามารถกำหนดแนวทางการบริหารจัดการต่างๆ ได้โดยชุมชนเอง เช่น แนวทางการใช้ทรัพยากร ชีตการรองรับการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การทำนุบำรุงทรัพยากรทางวัฒนธรรม และ การจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นจุดบรรจบกันของการพัฒนาและการอนุรักษ์

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งมุ่งเน้นการมีประสบการณ์ร่วมกันของคนในชุมชนเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยว สามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือในการผสมผสานการพัฒนาในมิติต่างๆ เข้ากับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่น นอกจากนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังเป็นเครื่องมือในการรักษาสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนอันเป็นผลมาจากการท่องเที่ยว รวมทั้งผลประโยชน์ในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม หรือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผ้าพื้นถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) อย่างหนึ่งที่สามารถปรับใช้เป็นทรัพยากรหรือต้นทุนด้านการท่องเที่ยวได้ ผ้าพื้นถิ่นมีลักษณะเฉพาะขึ้นอยู่กับขอบเขตและบริบททางวัฒนธรรม นัยสำคัญทางวัฒนธรรม (Cultural Significance) ของผ้าพื้นถิ่นนั้นไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงรูปลักษณะที่สัมผัสได้ (Physical Forms) เท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ไร้รูปลักษณะ (Intangible Values) ต่างๆอีกด้วย เช่น อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ และ ความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งผ้าพื้นถิ่นเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ชุมชนสามารถนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาชุมชนผ่านการท่องเที่ยวได้ นอกจากนั้นผ้าพื้นถิ่นยังสามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว (Tourism Interpretation) ได้ในตัวเอง อีกทั้งยังมีความหลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Innovation) ได้ กล่าวคือ การนำผ้าพื้นถิ่นมา ปรับปรุง พัฒนา ต่อยอด เพิ่มคุณค่า และบูรณาการกับองค์ความรู้ด้านอื่นๆ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเหมาะสมในบริบทของ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการเมือง

ดังนั้น การศึกษาผ้าพื้นถิ่นของไทยเพื่อปรับใช้กับการท่องเที่ยว จึงมีนัยสำคัญอย่างน้อยสองประการคือ

- 1) การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา องค์ความรู้ และ ความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น โดยอาศัยการท่องเที่ยว

- 2) การพัฒนาโดยใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง ด้วยการนำเอาทรัพยากรทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น มาบูรณาการกับองค์ความรู้ร่วมสมัย แล้วนำเสนอต่อสากลผ่านการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยว

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษานิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่นในประเทศไทย
- 2) เพื่อเสนอแนวทางการปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- 3) เพื่อเสนอตัวอย่างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้วยการปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นอย่างสร้างสรรค์

3. ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research – PAR) เป็นหลัก ร่วมกับการปรับใช้เทคนิคของวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) และ การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยวิธีการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การทบทวนเอกสารเชิงวิพากษ์ (Critical Review) เพื่อทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แล้วนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ออกแบบเครื่องมือวิจัย และ กำหนดพื้นที่วิจัย
2. การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อสำรวจนิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่น ซึ่งการวิจัยเชิงสำรวจแบ่งออกเป็นสองขั้นตอนดังนี้
 - การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ที่จะทำการวิจัยและพื้นที่เกี่ยวเนื่องโดยรอบ ซึ่งการสำรวจนี้เน้นเฉพาะด้านผ้าพื้นถิ่น ด้านศิลปวัฒนธรรม และ ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการทราบถึงข้อมูลพื้นฐานในการบริหาร การจัดการ และ การประสานงานในการดำเนินการวิจัย ในขั้นตอนต่อไป
 - การสำรวจนิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่นของพื้นที่วิจัย โดยใช้เครื่องมือวิจัยที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งในงานวิจัยนี้คือแบบสำรวจนิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่น
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการปฏิบัติการร่วมกันของกลุ่มคนต่างๆดังต่อไปนี้
 - กลุ่มคนที่ยังผลิตผ้าพื้นถิ่นเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และ/หรือ เลี้ยงชีพ
 - กลุ่มคนในชุมชนที่เป็นพื้นที่วิจัย
 - กลุ่มคนที่เป็นเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวกับพื้นที่วิจัย
 - กลุ่มคนที่เป็นนักออกแบบ ศิลปิน หรือ ผู้วิพากษ์งานศิลปะ
 - กลุ่มนักวิจัยด้านการท่องเที่ยว

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การทำการวิจัยนี้มีขั้นตอนการดำเนินการเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นทฤษฎี แนวความคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. นำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และ สร้างเครื่องมือวิจัย
3. กำหนดพื้นที่วิจัย
4. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ที่จะทำการวิจัย
5. ประเมินผลข้อมูลเบื้องต้นกับกรอบแนวคิดการวิจัย
6. นำผลการประเมินข้อมูลเบื้องต้นมาปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ออกแบบวิธีการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. ตรวจสอบและทดลองเครื่องมือวิจัย
8. ประเมินและปรับปรุงเครื่องมือวิจัย รวมทั้งซักซ้อมคณະนักวิจัยในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
9. ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลนิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่นในเขตพื้นที่วิจัยที่กำหนดไว้
10. นำข้อมูลจากการสำรวจมาประเมิน วิเคราะห์ และ บันทึก
11. ดำเนินการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจนได้ตัวอย่างผลิตภัณฑ์
12. บันทึกข้อมูลจากการดำเนินการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
13. ประชุมนักวิจัยเพื่อถอดประสบการณ์และองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย
14. สรุปผลการวิจัย และ นำเสนอผลการวิจัย

3.2 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสำรวจนิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่น ซึ่งพัฒนาขึ้นจากแนวคิดและวิธีการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape Studies)

เครื่องมือวิจัยนี้ได้ถูกตรวจสอบความตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศิลปวัฒนธรรม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจริญชาย อักษรดิษฐ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าพื้นถิ่น
3. อาจารย์ ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม

หลังจากการปรับปรุงแบบสำรวจตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ได้ทำการทดสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสำรวจโดยการทดลองเก็บข้อมูล โดยให้นักวิจัยผู้สำรวจทุกคนบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับนิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่น แล้วนำผลการบันทึกมาประเมินมาจัดกลุ่มผู้สำรวจกลุ่มละสามคน ให้ผู้สำรวจทุกกลุ่มมีความสามารถในการสำรวจละบันทึกข้อมูลไม่แตกต่างกัน

3.3 การกำหนดพื้นที่วิจัย

การกำหนดพื้นที่วิจัยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. มีผ้าพื้นถิ่นเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
2. ยังรักษาความเป็นแก่นแท้ของผ้าพื้นถิ่นไว้ได้

3. ชุมชนต้องการใช้การท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาประโยชน์ของการอนุรักษ์และการพัฒนา
4. มีเครือข่ายการท่องเที่ยวสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้
5. มีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้
6. เข้าใจและยอมรับการวิจัยในครั้งนี้

จากเกณฑ์การกำหนดพื้นที่วิจัยดังกล่าวข้างต้น พื้นที่วิจัยที่คัดเลือกมีดังต่อไปนี้

1. บ้านโคกโก่ง ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. บ้านศิรวัง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. บ้านบึง ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
4. บ้านดอนชัย ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน

3.4 วิธีการดำเนินการวิจัยในพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อดำเนินการวิจัยในตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ที่จะทำการวิจัย การสำรวจข้อมูลนิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่นในเขตพื้นที่วิจัย และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจนได้ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

ขณะดำเนินการวิจัยในพื้นที่ คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการบันทึกด้วยมือ ร่วมกับการบันทึกเสียงและภาพด้วยเครื่องบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ บันทึกเป็นแผนผังความคิดเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

อนึ่งคณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงคุณธรรมและจริยธรรมตลอดเวลาการทำงานวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งคำนึงถึงการสร้างความคุ้นเคย ความเหมาะสมทั้งกาลและเทศะ การเข้าใจร่วมกันของผู้ดำเนินการ ผู้ปฏิบัติการ และ ผู้ให้ข้อมูล เพื่อสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจเพื่อให้ได้ข้อมูลและผลปฏิบัติการที่มีคุณภาพสูงสุด นอกจากนี้ยังหลีกเลี่ยงการชี้แนะต่างๆตลอดการสนทนา สัมภาษณ์ และ การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งอาจทำให้เกิดอคติต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลและผลการวิจัยได้

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามประเภทของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกในแบบสำรวจนิเวศวัฒนธรรมของผ้าพื้นถิ่น ของแต่ละกลุ่มนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวบท (Content Analysis) และ วิธีการวิเคราะห์แบบสามเส้า (Triangulation)
2. ข้อมูลจากการบันทึกเสียงและภาพด้วยเครื่องบันทึกอิเล็กทรอนิกส์นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis)

3. ข้อมูลทางวัฒนธรรมอื่นๆจากการสังเกต บันทึกด้วยมือ และ การถ่ายภาพ นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

4. ผลการวิจัย

การปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อาจมีการดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ 1) การเริ่มต้นโดยชุมชนที่มีผ้าพื้นถิ่นเป็นต้นทุนของชุมชน (Local Asset) ควรเริ่มที่การต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่เดิม ไปสู่การสร้างมูลค่าคุณค่าเพิ่มเติมจากการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอความแตกต่างจากชุมชนอื่นๆด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาต้นทุนของชุมชนรวมทั้งผ้าพื้นถิ่นเองเพื่อนำมาต่อยอดได้อีก 2) การเริ่มต้นด้วยผู้มีส่วนร่วมอื่นๆ ควรเริ่มที่การนำผ้าพื้นถิ่นมาพัฒนาด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ แล้วนำผลกำไรส่วนใหญ่ที่ได้รับคืนสู่ชุมชนเจ้าของผ้าพื้นถิ่นนั้น เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของผ้าพื้นถิ่นซึ่งเป็นต้นทุนของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่ซึ่งสามารถใช้เป็นเวทีนำเสนอความแตกต่างจากชุมชนอื่นๆได้

งานวิจัยนี้ยังได้นำเสนอตัวอย่างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวด้วยการปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งได้แก่ โปรแกรมการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ของที่ระลึก ศูนย์ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ร้านค้าผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นถิ่น เว็บไซต์ข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ ศิลปะการแสดงเพื่อสื่อความหมายของผ้าพื้นถิ่น

5. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผ้าพื้นถิ่นในฐานะผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว หากพิจารณาในแง่สิ่งดึงดูดใจทางด้านการท่องเที่ยวแล้ว พบว่าโดยตัวผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเองยังไม่โดดเด่น แต่ผ้าพื้นถิ่นวัฒนธรรมสามารถนำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์เสริมให้กับผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวหลักของพื้นที่ โดยการนำเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือ เชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวหลักที่มีอยู่แล้ว จะสามารถยกระดับผ้าพื้นถิ่นให้เข้ามาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว อันเป็นการเชื่อมโยงต้นทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (UNESCO, 2006) มุ่งเน้นที่นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความสนใจเฉพาะ (Niche Interests) และให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ (Rossitza Ohridska-Olson and Stanislav Ivanov, 2010) กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์บนฐานผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นถิ่น หากได้รับการส่งเสริมต่อยอดพัฒนาจะสามารถนำไปสู่การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น (Local identity) และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative economic)

6. การนำไปใช้ประโยชน์

- 1) ประโยชน์ที่เกิดต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง
 - เกิดความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมที่ถูกต้อง
 - มีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงมรดกวัฒนธรรมและ กระบวนการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

- สามารถนำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้
- เกิดการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนโดยยึดหลักแนวคิดการอนุรักษ์ควบคู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประเทศไทย
- สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ และแก้ไขปัญหาความยากจน ในประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการพัฒนาแนวคิด เพื่อการเชื่อมโยงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเดียว (One Destination)
- แก้ไขปัญหาและพัฒนาที่เกิดจากรากหญ้าอย่างแท้จริง โดยศึกษาถึงกระบวนการภูมิปัญญาของท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง
- เกิดความหวงแหนและการอนุรักษ์วัฒนธรรม
- สร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกภาคส่วน

2) ประโยชน์ทางวิชาการ

- เสริมสร้างองค์ความรู้ทางการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะของการบูรณาการวิชาการหลากหลายสาขาวิชา
- เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาต่อยอดในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป เพื่อการเชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่ในแถบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้สำหรับพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียง
- บริการวิชาการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีใหม่เกิดขึ้นได้เป็นฐานข้อมูลวิชาการ

3) หน่วยงานที่ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย

- ประชาชนในพื้นที่
- พื้นที่มรดกวัฒนธรรมในจังหวัดต่างๆของประเทศไทย
- Asian Development Bank
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- กระทรวงวัฒนธรรม